

F E T - A
C A S T E
L L A R -
D E L - V
A L L È S

NEGRA NIT

#11 - JUNE 2025

El 28 d'abril, una avaria elèctrica deixava Castellar del Vallès a les fosques. El tall del subministrament s'iniciava al migdia i no es restablí fins a gairebé les dues de la matinada, després de més de dotze hores ininterrompudes sense llum. Una incidència sense precedents que no només afectava el nostre municipi, sinó que s'estenia a altres punts del país i arribava fins a una part del sud d'Europa, on molts van recuperar el servei abans no es fes fosc.

Aquesta nova entrega del Fet a Castellar -Negra nit- s'atura en aquell moment concret i que, de manera inesperada, ens va oferir la possibilitat de visitar de nou els espais quotidians que configuren el nostre entorn col·lectiu, i redescobrint-los emmarcats en un nou context: el de l'absència de llum, és a dir, l'absència d'un element tan habitual com essencial en el nostre dia a dia.

El resultat és una finestra oberta que travessa la foscor present i revela un paisatge etern, gens nou, que potser encara no havíem tingut l'oportunitat de descobrir o d'enregistrar, i que ara també ens convida a interpretar-lo.

De nou, aquestes pàgines passen entre la foscor per reviuir aquell fet excepcional.

Si voleu apreciar millor el detall de les fotografies d'aquesta edició, podeu descarregar l'arxiu en PDF al següent enllaç: www.castellarvalles.cat/33088/publicacions/

Negra nit

Text /
Quim Pascual
Fotògraf

Fa un parell de segles, a partir de l'etimologia dels mots d'origen grec *foto* i *grafia*, es va definir el significat del terme fotografia com a 'escriptura a través de la llum'. Segurament estarem d'acord a dir que la total manca de llum equival al silenci més absolut, o que qualsevol variació sobre aquesta ens aproparà a noves lectures.

Sigui quin sigui l'àmbit, la història ens revela una vegada i una altra, com sovint processos o circumstàncies modificades, inesperades o errònies han donat pas a nous resultats. Ara aquest sil·logisme senzill és la premissa que dona pas a un d'aquests nous resultats, nascut d'un fet tan improbable com inesperat. La nit del 28 d'abril, Castellar del Vallès es va quedar completament a les fosques.

A mesura que la llum del capvespre s'esvaeix, els carrers es van buidant. Ara ja només hi ha vida a l'interior de les cases, on llums dèbils il·luminen les estances que es veuen a través de les finestres. Fora, negra nit. Una foscor absoluta, que fa difícil distingir els contorns de l'espai, i que els fars d'uns pocs cotxes banyen breument amb la claror del seu recorregut. Després de nou, la foscor s'apodera del lloc... Suspensa entre la negror, a voltes apareix una llum que avança. Algú il·lumina el terra amb la llanterna del telèfon mòbil. El reflex és insuficient per revelar el rostre de qui ara transita. La situació es torna estranya. Ara tot resulta desconegut. Només alguns balcons i terrats mantenen un darrer bocí de normalitat. Les seves lluminàries, alimentades per l'energia solar durant el dia es mantenen actives. Una escena desafiant i encantadora enmig de tanta foscor. Amb el so passa quelcom semblant. Avui tot resta dins un silenci, i qualsevol veu o remor s'engrandeix dins l'espai. La tranquil·litat del moment es trenca de sobte pel soroll d'un paper que el vent mou a prop. Ara l'esclat dins una cambra buida, trasllada el ressó carrer enllà. Són instants que trenquen el silenci i l'opacitat que puntualment han pres el poble.

L'acte de prendre fotografies resulta més lent de l'habitual. Enfocar l'escena que hi ha al davant de vegades es torna complex, i algunes imatges resulten del tot fallides. La situació del tot inesperada, no ha deixat espai per a cap mena de planificació, i tampoc resulta clar on toca posar la mirada. Però ara el dubte més gran, no és cap altre que saber quan s'encendran les llums que ens tornaran a la realitat de sempre. La idea del compte enrere és present. Toca definir tots aquests instants que s'amaguen a les palpentes.

A poc a poc les imatges van descobrint detalls d'allò que normalment ens resta amagat. Talment com si no existís. La llum fina travessa la foscor i desfà la negra pàtina d'aquesta nit. Cada imatge revela una nova escena que hem anat oblidant. El moment resulta un encontre. Els prolongats temps d'exposició paradoxalment congelen el temps en un sol instant. A les façanes les agulles dels rellotges resten immòbils, obedients, mentre s'enregistren. L'hora de l'apagada. Al fons, darrere d'elles, el cel mostra el pas de l'eternitat. Un paisatge que sempre ens resta eclipsat. Castellar queda ara emmarcat en una escena poc comuna. Una situació estranya ens ha dut fins a aquest moment. Ni tan sols és present la claror de la lluna.

Avui damunt nostre tot és ple d'estrelles.

lleus llumenetes
bressolen els astres
en vetlla muda

estàtica negra
les ones resten buides,
nit sense veus

cap ai a l'horitzó
ni brunzit d'artefactes,
res vigila el gos

guia de carrers,
l'univers escriu rutes
en fosc blava

obra celestial
les campanes sospiren,
habemus mundus

irrompre'n al cel
transhumàntiques línies,
viatgers estel·lars

funció secreta
amfiteatre còsmic,
cap aplaudiment

resta en silenci
la llum que ara desperta
com un pensament

ANAR A DORMIR COM LES GALLINES

L'apagada del passat 28 d'abril va demostrar fins a quin punt depenem de l'energia per dur a terme el nostre dia a dia i que, sense llum, el món que coneixem s'atura. Donem per suposat que la vida amb electricitat forma part de la quotidianitat però no sempre ha estat així.

L'electricitat va arribar a Catalunya farà uns 140 anys però abans, sense llum, el món seguia girant.

Quan el nostre poble no era més que una petita població, bàsicament rural, el menjar es mantenia en *fresqueres*, també anomenades refresca viandes; anti-gament, els aliments es mantenien amb el gel dels pous de glaç o geleres però també es podien guardar en sal, en adob, en oli o en conserva.

La vida s'articulava al voltant de la llum del sol; les persones es llevaven a trenc d'alba, al despuntar el dia i, quan el sol es ponía tornaven a casa, a sopar i anaven a dormir ben aviat, poques distraccions hi havia llavors. La il·luminació venia donada per espelmes, per les llars de foc i, posteriorment, per llums d'oli i de carbur que funcionaven gràcies al gas i que també es podien veure en els carros per il·luminar el camí que recorrien; el menjar es preparava directament a la llar de foc o bé a la cuina econòmica de llenya o de carbó.

Per comunicar-se, a falta de mòbils, les masies penjaven a les finestres un drap i, depenen del color, es sabia si necessitaven ajut o socors o tot funcionava amb normalitat. També, les campanes de les esglésies, segons el toc, informaven a la població sobre diferents esdeveniments o necessitats.

Tot i que a començaments de la dècada dels anys quaranta del segle XX ja teníem llum elèctrica, les restriccions estaven a l'ordre del dia. Així, en fàbriques com La Espiga

Dorada on fabricaven pasta de sopa, es treballava a partir de les 6 de la tarda quan es donava el llum. Per la seva part, a la fàbrica tèxtil de cal Pobla, hi havia un generador, anomenat popularment *la burra*, que proporcionava electricitat quan no n'hi havia. A la fàbrica de can Barba, malgrat les restriccions, es podia seguir treballant gràcies a dues turbines que produïen electricitat. La turbina petita donava llum a les torres, la del director i les dels majordoms i també, dins la fàbrica, mantenien els llums auxiliars, els d'emergència. La turbina gran estava situada al costat del riu, a tocar del gorg i donava llum als telers. També, a la zona de La Farga, hi havia hagut unes calderes provinents d'un vaixell i uns alternadors que feien llum amb carbó. A la vila, els talls de llum sempre havien estat presents; es deia que quan es sentien quatre trons, es veïen quatre llamps i queien quatre gotes, la llum se n'anava. L'apagada del 28 d'abril també va comportar problemes de mobilitat: els semàfors van deixar de funcionar, les benzineres no podien servir el combustible... Si mirem enrere, quan es va acabar la guerra civil, la manca de benzina i les restriccions imposades van fer que la gran majoria de vehicles funcionessin amb gasogen. Els automòbils (camions, cotxes, autobusos, taxis...) portaven com una petita caldera a la part del darrera que s'alimentava amb clofolles d'ametlles, avellanes i també amb llenya o carbó. Tot i la seva escassa potència s'intentava, així, resoldre el problema del transport.

Segurament, a molts de nosaltres aquests temps ens semblen molts allunyats però el passat 28 d'abril, sense televisió, sense mòbil, molts sense poder escoltar les notícies perquè no es tenia una ràdio a piles a mà i no poder ni fer el dinar i el sopar, vàrem tornar la mirada enrere i quan es va fer fosc ja érem a dormir, com les gallines. Com abans. ▢

Text /

Sílvia Sáiz

Foto /

Quim Pascual

Concepte/edició/imatge...Carles Martínez Calveras, Quim Pascual.

Correcció de català... Natàlia Cerezo

Edició... Ajuntament de Castellar del Vallès.

